

*Idea positiva substantiæ immaterialis æ-
quæ intelligibilis est ac materialis.*

Quin pudet has nugas atque ægræ somnia mentis
Spargere, & incauto sciolum dare verba popello:
Quid facili tritæque viâ, vefane, relictâ
Scepticus ancipiti sequeris *Pyrrhona* meatu?
Quid Phœbi in radios rutilumque impingis in ortum,
Et quereris densam vel claro in lumine noctem?
Quænam animæ natura fiet, si scire laboras,
Quærendo quod quæris habes, eadẽque coerces
Quæ peperit modò causa sitim; se vindice nodus
Solvitur, ac dubium dubitandi præripit ansam.
Scilicet arcana sola est perceptio mentis
Idea, & variis variato nomine rebus,
Quod dubitat, sperat, metuit, sequiturque, fugitque,
Quod petit ex iustâ rationum pondera lance;
Grandia quod firmâ connectit sensa catenâ,
Colligit & sparsi latitantia fragmina veri;
Quod præcos restaurat avos, præsentia cernit
Sæcula, & ad feros penetrat post fata nepotes;
Quod manet immotum, terrâsque invisit & astra,
Et simul humanis velox allabatur oris,
Et ruit in cœlum, Superumque palatia scandit:
Cumque aliquò pergat, non per longinqua viarum
Tendit iter, lassòque premit vestigia gressu;
Sed velut auritas quercus, sylvasque sequaces
Thyrsi flexere modi, præruptæque mitis
Traxit saxa fides, quò designasset aratro
Mcenia grandisonus *Thebana* conditor urbis:
Hoc firmum fixumque domi sic cuncta sequuntur,
Et videt extremas propriis in sedibus oras:
Quod præsens ubicunque velit *Garamantas* & *Indos*
Advocat, aut *Scythicos* frigente sub axe colonos:
Quod rapit è cœlo (verbis audacia detur)
Numina, & excelsum descendere cogit Olympum,
Et fruitur propiore Deo: quod desuper olim
Venit, & in terras patriâ concessit ab aulâ,
Multaque jam retinet divini insignia partus,
Terrenâsque odit fœces & corporis umbras,
Dicimus hoc *animam* cuncti, mentemque vocamus.
Quid mihi jam *Samia* narras consulta senectæ,
*Stoicidam*que crepas & magno pondere barbam &
Triste supercilium, quasque olim *Academia* nugas
Tradidit, & culto fallax *Epicurus* in horto
Promis, & antiqui juras in verba Magistri?
Horum infausta animos nox & caligo tegebat,
Externo ex vultu satagunt penetralia rerum
Scire, nec in proprios animam valuere recessus
Cogere, & ex ipsa mentem perdiscere mente.
Hinc animæ partes lux, ignis, flamma subibat,
Multaque continuo præservida sphaerula gyro
Tunc sapuisse dedit; cumque omnia segmina vires
Juncta tulere suas, quæ nil modò singula possent
Multa juvant, faciuntque acrem delira Senatum:
Insulsæque Atomæ mundi moderantur habenas,
Et graciles paci præfunt bellòque Cylindri,
Bæotum in patria spissòque sub aëre nati.
Quoque magis sublime aliquid vel numine dignum
Creditur, & pingues meritum virtutibus aras,
Quò magis ingenio pollet sapiensque putatur,

Tantò plus pernix & fervidiore citaturi
Curriculo, partes ruit ac turbatur in omnes.
Illinc prima suos habuerunt sidera cultus,
Et superos auxere choros, & prima sacerdos
Thura dabat stellis, primosque adolebat honores,
Et cœli similes flammis dedit hostia flammæ,
Sacrificisque illos imitata est ignibus ignes.
Illibata focos nata est hæc Vesta perennes;
Et colis æthereum tu *Persidos* Incola *Mithram*,
Quem tua, Phœbe, latent, aut cui tua sacra tacentur,
Cynthia, decidos reficis quæ solibus orbes.
Hinc ut quam celeri rapiantur sydera motu
Monstraret, sacrumque Deorum ostenderet æstum,
Fynge tulit *Strophalum*que, Magus, *Rhombum*que, rotabat.
En! lepidos, *Epicure*, Deos, quosque ipse putabas
Securo intrepidam luxu traducere vitam:
En! quæ tu statuis placidâ compòsta quiete,
Nullis pressa malis nullisque agitata procellis
Numina, tranquillos labi festiva per annos:
Aspice quàm crebris quatiantur inania ventis;
Quantillum foelicis habent, quàm nulla tuetur
Majestas veneranda Deum, tantòque misellus
Plus patitur duri, quantò tibi major habetur.
Et si à materia nequeas disjungere mentem,
Respice quid superis dignum est, & crede quod illis
Convenit, & nimium taciturnus Numen adora.

*Magnitudo objectorum in quacunque distantia
justius exhibetur per perspicilla quàm
per nudos oculos.*

Respice de cœlis (modò si tubus Opticus adsit)
Instaurare tibi quantos, *Galilæe*, triumphos
Ætas docta studet, tandem Natura fatetur
Se victam, Nomenque tuum veneratur & Artem;
Sensibus infidis diffidere iussa ministris.
In mediis cœci tenebris erravimus olim,
Sæpèque nos fallax rerum delusit imago.
In pratis si quando procul cum conjugue vacca
Discubuit, flores carpens summòsque hyacinthos;
Credidimus stulti comitantem *Phyllida* *Mopsus*,
Multaque tum lacrymis frustra tum voce precantem.
Siquando in celsis errabant montibus agni,
Diximus esse nivem, & demirabamur amictu
Tam nitido terram vestitam temnere cœlos,
Certaque non longè jaculantem spicula Phœbum.
Te verò auxilium vitris, *Galilæe*, ferente,
Justius apparent quæcunque objecta tuemur:
His fruar & nunquam me fallat fœmina picta,
Decipiente novos mentita senectæ colores.
Dignoscam vetulæ quot sulci fronte patefunt,
An sit pinguis humus, facies, an gramina nutrit,
Barbæque multiplici gladio promissa minatur:
An oculo caret, an proprio, fictòve superbit
Naso, quàm pulchra & quàm sit me digna marito.
Quicquid habet rutilo Phœbus spectabile vultu
Evomat exposco, (sternutet cætera turba)
Excipiam lætus, quotquot gerit orbe sagittas;
Nulla fenestros offendunt sidera ocellos,
Ablatis circum radiis & luce nocenti,
Imbelli posthac jactabit fulmina dextrâ
Divum hominumque Pater: certò dignoscimus in quos
Mittit, & exitium docti vitabimus ultro.